

# A páratlan ember

A szegedi anekdotakincsből  
Csongor Győző gyűjtése

Nyírszéli ember volt Burkus. Tihamér, sz. kir. városi közigazgatási díjnok. Apró szövecske a századvégi Szeged bonyolult, lusta, hivatalos gépezetében. Félő volt, hogy vele magja szakad a hajdan erős Burkus nemzetségnek, melynek kalandos vére majdnem végzetes tettekre sarkallta. Ifjabb korában a tengerészpályával kacérkodott, míg végül a városnál kötött ki. Egyszer a Valéria téri nyári cirkuszban próbálta ősei késő erejét bizonyítani, amikor a nézők közül a porondra ugrott, hogy megbirkózzon a hetvenkérdő bosnyák atlétával, aki azonban rögvést a homokra vágta, mint a kapálózó békát, hogy Tihamér csakúgy nyögött bele. Másik hőstette az volt, amikor ugyan csak borközi állapotban egy átutazó állatsergelt hiénáit eresztette ki ketrecekéből...

Hasonlatos csínyek miatt gyűlt feje fölé a hivatalos harag felhője, amikor megjelent utolsó, mentő szalmaszálként: — Készülj föl, Tihamér, mögházásít-laki!... Mert gyűjű híreben is állt a sógor. Olyan agglegény, aki passzióból űzte ezt, az inkább asszony-nak illő házasság-szerző ipart.

Elindultak hát lánynezőbe. A sógor tekintélyt szerző népi díszbe szorította pókhasú, vaskos természetét. Feszült rajta a kék nadrág, a bőrszajú ümög fölött szépen kivarrt, 33 ezüstpitykés lajbi-val. Fölrakta darutollas, pörge kalapját, kezébe vette rezes cifrájú acélfokosát, s díszét emelte még tarka, törökös selymekendőjével.

A gyűjű tágas portára vezette Tihamért. Egy ötven év körüli ánygó fogadta őket. Tihamér megszeppent. A gyűjű üstökét vakarta: — Jaj, szögám... alighanem mögté-vettünk!

Nem tévedtek meg. Estére előke-rült a kicsit szeplős, hirtelenszöke Teca is, az eladó lány. A

lakoma után, amikor magukra maradtak, kérde a gyűjű: — No hé... hát hogy tetszik? Tihamér nagyot ásítva dűnyögte: — Nincs is szöm-öldöke... — Hát minek az neköd...? Teltek a napok. A dolog kezdett rendeződni, mikor az ánygó megkérdezte a gyűjűt, milyen ember is ez a Tihamér. — Hogy milyen embör Burkus Tihamér? Nem is mondok egyebet, mint aztat, hogy páratlan embör!...

Meg is lett a kézfogó, utána a lakodalom. A baj ott kezdődött, hogy Tihamér tökre itta magát. Csak az ital érdekelt, meg a vadonatúj paszúrpa, az ánygó nászajándék, melyről úgy éjfél utánra már sikerült leszopnia a került leszopnia a került leszopnia. A részeg díjnokot aztán két markos tanácsbéli nyalábolta föl, s fektette le a kamrában, a hombár tövébe. A gyűjű egyked-vűen szemlélte a

# Közélet falun

Tanácsülés egyik nagyköz-ségünkben. Az ifjúságvédelmi témához 11 tanács-tag szolt hozzá. Nézem a foghíjas sorokat: hányan hiányozhatnak?

Odakint borul az ég. „Ha még egy hozzászóló lesz, ronggyá ázik a szénám” — súgja oda az egyik tanács-tag a szomszédjának.

Aki hiányzik — az kapál, vagy szénát gyűjt? Aki itt van — hova sietne? Delelőn látnánk a napot, ha nem takarná felhő, de az állatok nyugtalanodása is jelzi az idő haladtát, na meg azt, hogy végére kell érni a tanácskozásnak.

1.

Falun csak papíron van munkaidő, a tévesben is, az állami gazdaságban is. De még nagyobb kötöttség, még jobban akadályozza a falusiak mozgását a háztáji. A parasztoket elsősorban, de a tanító illetményföldet kapott, csirkéket, disznót nevel, a kisiparos kertet művel, a vasutas úgyszintén, a városba járó gyári munkás is szüleitől örökölt egy darab földet, tanyát. Metszés tavasz-szal, aztán kapálás, gyümölcssezon, krumplicsezon, kukoricatérés. Etetés, ólak takarítása. Aztán a ház körül javítások — mindenki hozzászokott, hogy kevés az iparos falun, na meg senkinek sem számít, aki nem tud maga ügyeskedni a ház körül.

2.

Aztán semmi sem veszi el jobban a kedvét a falu közéleti embereinek, mint az, hogy szólni oly sok mindenben lehet, de beleszólni valójában kevés dologba tudnak. A tanács-tagok kedvét a zavarosan megfogalmazott előterjesztések, beszámolók és jelentések többnyire elveszik attól, hogy beleszóljanak a vitába, hiszen nem biztos, hogy eligazodnak a költségvetés, a lépcsőzetesség, a vállalatok kooperációja vagy kapacitása dolgában, meg a szakigazgatás és a miniszté-

3.

Túl sötét a kép? Talán igen, talán nem. Eredményeik is vannak persze, felsorolhatnám most is ellenérvként, hogy mindegyik falu haladt előre, megvalósítottak sok mindent, csak hát lassan, sok áttételen és akadályon, elszűrült munkakedven keresztül születik egy-egy eredmény.

Nem a falusi ember, nem a falu a hibás — az az életforma, amit meg nyújthat a falu lakóinak. A hajnali kelés, a korai lámpaoltás, a kötetlenül kötött munkaidő nem kedvez a közéletnek.

Szöke Mária

# Az ötszörös világátlag

Az emberi szervezetbe a legkülönbözőbb módokon — étkezéssel, lélegzéssel, gyógykezelés során stb. — bejuthatnak radioaktív sugárzó izotópok. A „sugár-szennyezés” mértéke lehet elenyésző is, de lehet tragikusnak erős is. Például a Hiroshima vagy Nagaszaki felett bekövetkezett robbanással és valamilyen kisebb-fajta nukleáris baleset folytán a légkörbe jutott sugárzó anyagok és így az általuk okozott veszély mértéke között is milliószeres különbségek lehetnek.

Hogy adott esetben került-e az emberi szervezetbe veszélyes radioaktív anyag, és ha igen, mennyi, azt pontosan kell tudnia az orvosnak, aki a következményeket a lehetőség határain belül meg akarja előzni, vagy le akarja küzdeni.

Erre a célra szolgál az úgynevezett egészségtesztámláló, az a berendezés, amely igen érzékenyen tudja meghatározni az élő ember szervezetében adott pillanatban jelenlévő radioaktív izotópok mennyiségét. Érzékenysége jellemző, hogy a minden károsodás nélkül elvisehető sugármennyiségnek század-, ezred-, sőt bizonyos radioaktív izotópok esetében százszázadrészt is kimutatja és megméri.

Magyarországon három különféle típusú, hazai konstrukcióú és gyártású egészségtesztámláló védi azokat az egészséget, akiknél egyáltalán elképzelhető, hogy valamilyen véletlen folytán a radioaktivitás „bacilusgázdál-vá” válhatnak. Az egyik az Onkológiai Intézetben diagnosztikai célokra, a másik a Központi Fizikai Kutató Intézetben a sugárveszélyes munkafolyamatok ellenőrzésére, a harmadik pedig a Mecseki Ércbányászati Vá-

latat egészségügyi szolgáltatás-nál a természetes radioaktív izotópok által okozott sugár-szennyezés vizsgálataira készült. A három tökéletesen kiegészíti egymást, úgy-hogy nincs olyan sugárfer-tőzési lehetőség, amelynek esetén az orvosoknak nem lenne mire támaszkodniuk. Mindhárom egyenrangú a hasonló célú külföldi berendezésekkel, sőt a második helyen említett berendezés rövidesen a külföldi piacokon is megjelenik.

Ezekkel a berendezésekkel meg lehet állapítani a legkülönbözőbb természetes és mesterséges radioaktív izotópok jelenlétét és mennyiségét, akár egyetlen szervben dúlszalt fel, akár elosz-lottak az egész szervezetben,

sőt nagy vonalakban még az elhelyezkedésükre is következtetni lehet. A három készülékhez csatlakozik az állat-egésztetszámláló típus, amellyel viszont emberi szervezetből eltávozó radioaktív izotópok mennyiségét, tehát a szervezetben levő izotópok mennyiségének csökkenését is meg lehet mérni.

Jelenleg az egész világon összesen 220 egészségtesztámláló berendezés létezik, tehát körülbelül 15 millió emberre jut egyetlen példány. A 10 milliós Magyarországon három egészségtesztámlálója tehát azt jelenti, hogy hazánk ellátottsága ezen a téren csaknem ötszörösen haladja meg a világátlagot. (MTI)

## BERCZELI D. A. KÁROLY

Hullámsír

9. — Akkor mért csodálkozol, hogy valahány-szor eszömbé jut az a kosár, amit több mint huszonöt éve kaptam tőle, mindig elfog a keserűség. Mert ilyen szép teremtsérről nehéz lemondani... Sok-sok üdö köll hozzá... — Mögértöm én ezt, tudom, milyen a férfi-embör... De hát azóta te is megönsültél, szép, derék feleségd van — próbált megint józanul bölcselkedni Zsótér, hogy magához térítse az elmélázó hajósgazdát.

— Van, persze, van. De az más. Ilyen asz-szony csak egyszer kerül az embör útjába... — Aztán, mintha maga is elröstellné őszinte-ségét, epés indulattal tette hozzá: — Pedig nem szerettem a fajtáját... — Nono! — intette le megint Zsótér. — Tudok én egy rácról, akinek Szolnoknál kezét csokolták, pedig orlári szőrmök, férfiembör volt. Damjanics Jánosnak hívták.

E név hallatára — mintha isten nevéét ejtet-ték volna ki — az egész társaság megzavarodott, megindult, s egy pillanatra magabaszállt. A szabadságharc emléke még élénken élt bennük, s jöhetett Bache-korszak, jöhetett klegye-zés, az a hősi másfél esztendő maradt a sors-döntő élmény, mely kitérhetetlenül a szívükbe íródott, s melynek eszményeihez akkor is ragaszkodtak a lelkük mélyén, ha az idők változása s a külső erőszak esetleg óva-tos megfontolásokra kényszerítette is őket. A harmadik honvéd zászlóját, melynek előbb Damjanics, majd Perczel lett a parancsnoka, el-

keseredett küzdelmet folytatott a fellázadt szerb nemzetiség ellen, mely hitelt adva Bécs kecsgetető ígéreteinek a gyűlölt dinasztia szolgálatába állt, s míg a honvédek a szabadsá-gért harcoltak Windischgrätz és Haynau se-regel ellen, olyan jelentékeny erőket költöttek le, hogy az itteniek, valamennyien volt honvédek és nemzetőrök, a magyar szabadságharc bukásáért elsősorban őket tették felelőssé. Ez a meggyőződés szívósan beléjük vésődött, s az abszolutizmus verálázóan megalázó kora ezt még megerősítette bennük, mert a renegát Bonyhády meggyőzően idejében szinte kizáró-lag a magyarság ellen harcoló szerbekre bízta a város legfontosabb hivatalainak vezetését. Akadt köztük egy-két német ivadék is, mint a mostani főkapitány, Taschler József, de ezek olyan lojálisan viselkedtek a legvérszomja-sabb időkben is, hogy a rémuralom bukása után nem tekintették őket halottnak, mint a Bach-huszárokat általában, hanem meghagyták vezető állásaikban.

E pillanatnyi magába szállás után egy ala-csony, köpcös emberke kanyarodott vissza az elejtett témához, Kopasz Márton, aki kebel-barátja volt a megidézett szépasszony férjének, Bite Péternek, s úgy érezte, hogy neki is illik beleszólni ebbe a kényes diskurzusba, s meg-veldelezni a távollevőt e sok mellőzött vagy kikoszorózott, s ezért kissé harapós emberrel szemben.

— Szép, szép az a Zágóra még most is, ezt én is látom, de a Pétör is szörrevaló legény volt akkortájt. Aztán még alig akadt itt főlső-városon nála szorgalmasabb hajóács, hiszen nektek is ő dolgozott, amíg tudott.

Ez utóbbit olyan lemondóan ejtette ki, mint aki már régen nem fűz sok reményt Bite Péter további tevékenységéhez.

— Tudom, Marci — tért magához a heves

## Tudományos kormeghatározás

A Föld atmoszférájának kialakulása már kerekén 4,5 millió évvel ezelőtt lezárult. Erre a következtetésre jutott néhány amerikai kutató le-végő- és földgázkezelések-vel kapcsolatos kísérletei során. Azt találták, hogy a 129, 132, 134 és 136 tömeg-számú xenonizotóp, amely 444—129, illetve plutónium—244 hasadáskor keletkezik, lényegesen nagyobb gyakori-sággal található a földgáz-ban, mint az atmoszférában.

Miután a jód—129 hasa-dási ideje 17 millió, a plutó-nium—244-é 82 millió év —

mindkét izotóp az idők so-kialakulása már kerekén 4,5 ráan gyakorlatilag „kihalt” —, ebből a jelenségből ar-ra következtetnek, hogy a földtörténet korai szakaszá-ban, amikor a jód és a plu-tonium még gyakori volt, a Föld belsejéből már nem ju-tottak nagy gázmennyiségek az atmoszférába. Ha ugyan-az is néhány százmillió évvel ezelőtt még nagyobb gázki-cserélődés ment volna vég-be, a szétesési folyamatból származó xenonizotópok ép-szen olyan gyakoriak lenné-nek az atmoszférában, mint a földgázban.

Abrahám. — Derék embör, vagy, hogy mögvé-dőd. Bizony köhög szögény, köhög, köhög, teg-nap is möglátogattam, mert én azért nagyon bö-csülöm őt, de már csak otthon farigcsál, tösz-vősz, nem jó már sömmire. Nem hiszöm, hogy mögéri a tavasz!

— A tisztossege lött a veszte, nem hiába szü-leltőti a jámbor Alsóvárosban.

— Ej, hiszen én rángattam, még bottal is rá-vertem, hogy hagyja a fenébe az ételt mög azt a sok mindönt, ami ott volt a Sárján, mikor a sok mulatozás közben ránk szakadt az az is-tenverte jeges zivatar. De ő az istennek se tá-gított — indulatoskodott Tombác. — Szödte össze a hálókat, a sátrakat mög a röngeteg éteit-italt... Mög is mentőtte, amit löhetött. még a paprikáshalat is, s inkább halálra hűtötte ma-gát. Pedig nem mézeskalácsból gyűtték.

Ekkor egy izgatott csoport bukkant föl a Rondella mellett, a víziemberek rögtön felis-merték őket, s máris siettek feléjük. A víz-védelmi bizottság néhány tagja érkezett a part-ra, akik midőn értesültek a Tisza újabb ára-dásáról, sietve összehűltek, s már intézkedtek is. Szegheő mérnök robbantást ajánlott, mert a jégtáblák már egészen a Maros-torokig feltor-lódtak, s felő volt, hogy a víz, ha újból neki-veselkedik (s erre megvolt minden lehetőség) fölérjük kerekedik, s rátrór a keservesen, s ren-geteg költséggel fölépített töltésekre. Ott volt Várady Ignác tanácsnok és Novák József fő-megbírt, akik két évvel ezelőtt tüntették ki magukat a vízvédelemben, hetekig gabonaszál-lító hajón éltek, hogy irányítsák a kubikoso-kat, s az akkor már kényszermunkára rendelt közérőt is. Ők különösen nagy tiszteletnek ö-rvendtek a felsővárosiak előtt, mert nem volt kétséges, hogy hősi helytállásuk mentette meg a városnak talán a legtehetősebb kerületét.

(Folytatjuk.)